

ประสิทธิภาพการทำงานที่เหมาะสมเพื่อชีวิตที่มีความสุข

คมสัน สุริยะ

1. บทนำ

ในสังคมของการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันเพื่อเอาชนะผู้อื่น หรือการแข่งขันกับตัวเองเพื่อให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในระดับบุคคล สังคมรอบข้าง อุตสาหกรรม หรือในระดับประเทศหรือระหว่างประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน หรือ ในการผลิตเป็นแนวทางหนึ่งที่มีการกล่าวถึงกันมากว่าเป็นหนทางสู่ชัยชนะในการแข่งขันเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานจะทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้นในขณะที่ยังมีต้นทุนเท่าเดิม ผลการทำงานในระดับบุคคลก็จะมากขึ้นเป็นที่ประจักษ์ หรือในระดับอุตสาหกรรมก็จะพบว่าต้นทุนของสินค้าที่ลดลงทำให้ราคาสินค้าลดลงตามไปด้วยหรือไม่ก็ช่วยเพิ่มกำไรให้กับกิจการ ในระดับประเทศก็จะทำให้ความสามารถในการแข่งขันส่งออกเพิ่มมากขึ้น ระดับผลผลิตมวลรวมประชาชาติเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติเพิ่มมากขึ้น และคิดไปได้ว่าความเป็นอยู่ของคนในชาติจะสูงขึ้น

ในบทความนี้จะได้พิสูจน์ให้เห็นว่า การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่มากเกินไปไม่ได้ทำให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์คนหนึ่งเพิ่มขึ้นเสมอไป นอกจากนั้นยังจะได้เสนอว่ามนุษย์ควรมุ่งที่จะแข่งขันกับตัวเองมากกว่าที่จะแข่งขันกับผู้อื่น เพราะชัยชนะจากการแข่ง

ขันกับผู้อื่นไม่ได้ทำให้มีความสุขมากกว่าผู้อื่นเสมอไป

2. การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์

2.1 ข้อสมมุติ (Assumption)

ในทางวิชาการเศรษฐศาสตร์ ข้อสมมุติเกี่ยวกับลักษณะของเส้นความพอใจเท่ากัน (Indifference curve) ที่สมมุติให้อยู่ในช่วงที่ระดับความพอใจ (Utility) เพิ่มขึ้นอย่างเดียวไม่มีการลดลง หรือเรียกว่า Monotonic เป็นม่านบังตาที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงประเด็นที่จะได้เสนอในบทความนี้ ดังนั้น จึงจะได้ตั้งข้อสมมุติใหม่ดังนี้

- 1) เส้นความพอใจเท่ากัน (Indifference curve) อยู่ในช่วงที่เพิ่มขึ้นได้และลดลงได้ (Non-monotonic)
- 2) ชีวิตของมนุษย์มีเพื่อการงานหรือการพักผ่อนเท่านั้น
- 3) ทั้งการทำงานและการพักผ่อนนำความสุขมาให้แก่มนุษย์โดยธรรมชาติ
- 4) การทำงานแล้วได้ผลผลิตมาขายเป็นรายได้สามารถทำให้เกิดความพอใจแก่มนุษย์

- 5) การทำงานและการพักผ่อนไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์

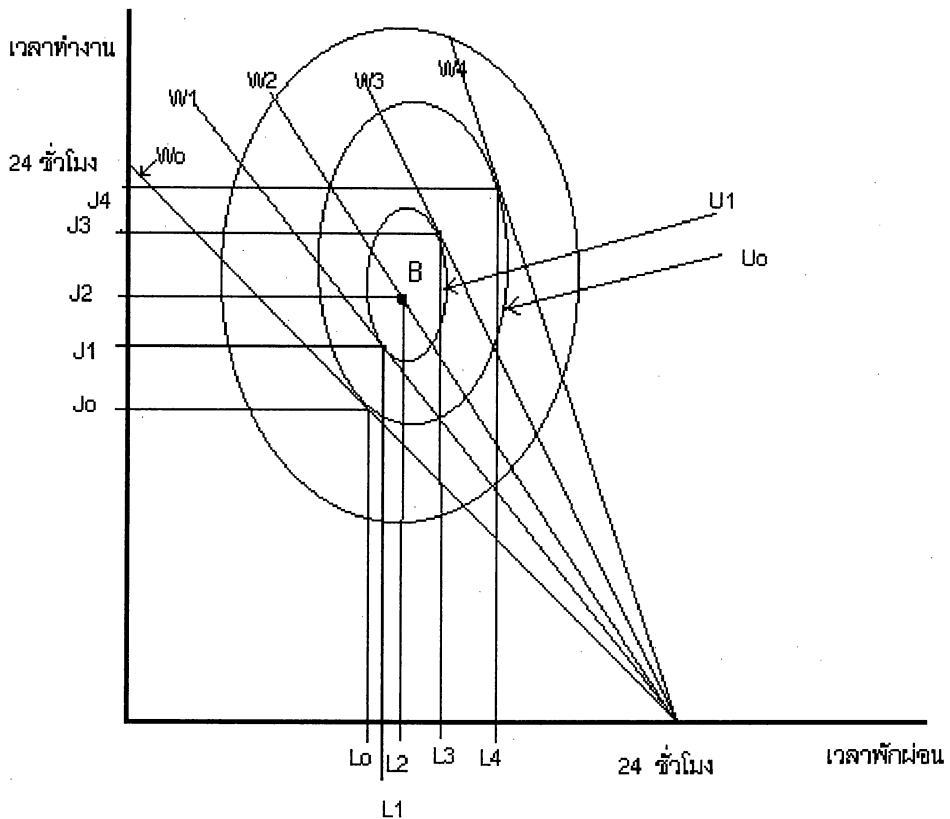
2.2 การวิเคราะห์ด้วยไดอะแกรม

ในเวลา 24 ชั่วโมงต่อหนึ่งวันของมนุษย์ สามารถจัดสรรเพื่อการพักผ่อนหรือการทำงาน เวลาพักผ่อนที่มากที่สุดคือ 24 ชั่วโมง และเวลาทำงานที่มากที่สุดก็คือ 24 ชั่วโมง ดังนั้นหากให้แกนตั้งเป็นเวลาในการทำงานและแกนนอนเป็นเวลาในการพักผ่อน เราสามารถลากเส้นตรงจากเวลา 24 ชั่วโมงทำงาน มายังเวลา 24 ชั่วโมงพักผ่อนได้ โดยที่ทุกจุดบนเส้นนี้คือการผสมผสานเวลาของการทำงานและพักผ่อนเข้าด้วยกันซึ่งรวมแล้วไม่เกิน 24 ชั่วโมง เรียกว่าเส้นตรง W_0

การทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นจะทำให้ใช้เวลาในการทำงานเท่าเดิม แต่ได้ปริมาณงานหรือผลผลิตมากยิ่งขึ้น การจัดสรรเวลา 24 ชั่วโมงเพื่อการทำงานจึงจะได้งานมากกว่าตอนที่ประสิทธิภาพการทำงานไม่สูงขึ้น หรือจะกล่าวได้ว่าหากประสิทธิภาพการทำงานเท่าเดิม ก็จะเปรียบเสมือนกับได้ทำงานมากชั่วโมงขึ้น หรือเหมือนกับว่าขอบเขตจำกัดของเวลาได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 24 ชั่วโมงสำหรับการทำงาน ส่วนขอบเขต

ของการพักผ่อนไม่ได้เพิ่มขึ้นด้วยเพราะไม่ได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพของวงการพักผ่อน ดังนั้น เส้นตรง W_0 จะมีความชันเพิ่มขึ้น เช่น W_1 เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเส้น W ใด ๆ จะพบว่าการผสมผสานระหว่างเวลาการทำงานและการพักผ่อนนำมาซึ่งความสุขหรือความพอใจในระดับหนึ่ง ซึ่งจุดที่ได้รับความพอใจมากที่สุดคือจุดที่เส้น W สัมผัสกับเส้นความพอใจเท่ากัน เช่นในระดับประสิทธิภาพปัจจุบันคือ W_0 จะพบว่ามีการทำงานและการพักผ่อนที่ทำให้เกิดความสุขสูงสุดเท่ากับ J_0 ชั่วโมงทำงาน และ L_0 ชั่วโมงพักผ่อน และทำให้ได้รับความพอใจเท่ากับ U_0 แล้วเมื่อเส้น W_1 อยู่เหนือเส้น W_0 ในช่วงที่เส้นความพอใจเท่ากันยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (Monotonic increasing) ก็จะทำให้พบว่าความสุขของผู้ที่มีประสิทธิภาพการทำงานที่เพิ่มสูงขึ้นจะมีมากกว่าเมื่อยังไม่มีการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน คือ U_1 มากกว่า U_0 ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่าเป็นเพราะเวลาการทำงานก็เปรียบเสมือนเพิ่มขึ้นคือ J_1 มากกว่า J_0 และเวลาในการพักผ่อนก็เพิ่มขึ้นด้วยคือ L_1 มากกว่า L_0 ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 ดุลยภาพของการทำงานและการพักผ่อนในระดับประสิทธิภาพการทำงานต่าง ๆ กัน

เมื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานนำมาซึ่งความสุขที่มากขึ้นเช่นนี้บุคคลผู้นั้นอาจจะพยายามเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้มากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้ได้รับความสุขที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งเส้น W จะกลายเป็น W_2 , W_3 , ... ซึ่งมีความชันเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการทำงานนั้นอาจจะไม่ได้นำความสุขที่เพิ่มขึ้นมาให้เสมอไป ทั้งนี้เพราะหากเส้นความพอใจเท่ากันอยู่ในช่วงลดลงเรื่อยๆ (Monotonic decreasing) แล้วการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานจะมีแต่ทำให้ความสุขในชีวิตลดลงดังจะสังเกตได้ว่าเส้น W_3 สัมผัสกับเส้นความพอใจเท่ากัน U_1 ซึ่งให้ความพอใจเท่า

กับประสิทธิภาพการผลิต W_1 ซึ่งน้อยกว่า W_3 ส่วนเส้น W_4 กลับให้ความพอใจเท่ากับประสิทธิภาพการผลิตระดับ W_0 ซึ่งน้อยกว่า W_1 และ W_3 เสียอีก

เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการพักผ่อนที่มากเกินไป จะเห็นว่าไม่ใช่ประเด็นว่ามนุษย์ทำงานมากเกินไป แต่เป็นประเด็นของการพักผ่อนมากเกินไป เมื่อมนุษย์มีสภาพการทำงานมากขึ้นจึงสามารถเพิ่มการพักผ่อนให้ตนเองได้ แต่การบริโภคการพักผ่อนที่มากเกินไปเช่นนี้ทำให้เกิดการลดลงของความพอใจส่วนเพิ่มตามกฎหมายการลดน้อยถอยลงของอรรถประโยชน์เพิ่ม (Law of diminishing marginal utility) นอกจากนั้น

การพักผ่อนมากเกินไปทำให้มนุษย์มีความเฉื่อยชา และดูอึดอัดียึดขาด เกิดความเบื่อหน่าย และ ไม่มีความตื่นตัวในชีวิต นอกจากนั้น การทำงานเป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์รู้สึกว่าคุณค่า และมีความสุขที่ได้ลงมือทำบางสิ่งบางอย่างแม้ว่าจะไม่เสร็จโดยง่ายก็ตาม การไม่ได้ทำงานอะไรเลยบ้างจึงทำให้ชีวิตไม่มีคุณค่า

ดังนั้น การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานมากเกินไปจึงไม่ได้ทำให้มนุษย์มีความสุข สังคมที่แวดล้อมด้วยหุ่นยนต์และเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำงานโดยอัตโนมัติ จึงไม่ใช่สังคมที่น่ามีความสุขที่แท้จริงมาให้มนุษย์

นอกจากนั้น เมื่อวิเคราะห์ด้วยแนวคิดและวิธีการเดิม การแข่งขันเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตหรือการทำงานของบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นจึงไม่สามารถรับรองได้ว่าผู้ที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าจะมีความสุขที่มากกว่า เพราะในเมื่อทั้งคู่พยายามเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตคือเพิ่มความชันของเส้น W ให้มากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ไม่ได้หยุดพิจารณาระดับความพอใจของตนเองเพราะมุ่งแต่แข่งขันกัน ก็อาจจะทำให้เส้น W ของแต่ละคนเลยไปจากจุดสูงสุด (จุด B) ของกลุ่มเส้นความพอใจเท่ากัน นอกจากผู้ที่มีประสิทธิภาพการทำงานที่เหนือกว่าจะไม่ได้มีความสุขที่มากกว่าแล้ว ทั้งสองคนยังไม่ได้มีความสุขมากเท่าที่ควรจะได้รับด้วย

3. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แม้ว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานจะทำให้เกิดผลผลิตมากขึ้นพร้อม ๆ กับการมีเวลาพักผ่อนเพิ่มขึ้นซึ่งนำมาซึ่งความสุขในระดับที่สูงขึ้น แต่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานไม่ได้ทำให้ความสุขในชีวิตเพิ่มขึ้นเสมอไป เพราะมนุษย์จะใช้เวลาพักผ่อนที่มากเกินไป นอกจากนั้นการแข่งขันกันเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตหรือการทำงานของบุคคลต่าง ๆ ผู้ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าไม่จำเป็นต้องมีความสุขมากกว่า และผู้ที่เข้าร่วมการแข่งขันอาจจะไม่ได้รับความสุขเท่าที่ควรจะได้รับ อย่างไรก็ตาม การทำงานที่มากเกินไปก็ไม่ได้นำความสุขมาให้มากกว่าการจัดสรรเวลาส่วนหนึ่งเพื่อการพักผ่อน ดังจะสังเกตได้ว่าเส้นความพอใจเท่ากันสัมผัสกับเส้น W ไต ๆ ไม่ใช่ที่จุดการทำงาน 24 ชั่วโมง ดังนั้น จึงใคร่ขอเสนอให้ผู้คิดว่าตนเองยังมีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำเอาชนะความเกียจคร้านและหันมาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ส่วนผู้ที่มีประสิทธิภาพการทำงานมากเกินไปก็ขอเสนอให้หันมาทำงานที่มีประสิทธิภาพลดลงเพื่อให้เกิดความสนุกสนานในชีวิตบ้าง นอกจากนั้นมนุษย์ไม่ควรแข่งขันกันเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต แต่ควรหันมาเอาใจใส่กับตัวเองว่ามีความสุขในชีวิตในระดับที่น่าพอใจหรือยัง และมุ่งที่จะเอาชนะตนเองมากกว่าการมุ่งเอาชนะผู้อื่น

บรรณานุกรม

Mas – Colell, Audren ... [et al]. **Microeconomic Theory**. New York : Oxford University Press, 1995.